

Rozprawy na stopień doktora nauk medycznych

Lek. Hanny Sikorskiej-Szaflik

Ocena jakości życia i wybranych parametrów klinicznych w alergicznym nieżycie nosa u dzieci

Alergiczny nieżyt nosa (ANN) to zespół objawów klinicznych wywołanych przez IgE-zależną immunologiczną reakcję zapalną błony śluzowej nosa po ekspozycji na alergen. Do głównych objawów choroby należą: blokada i świąd nosa, nadmierna wydzielina z nosa oraz kichanie. Objawy mogą ustąpić samoistnie lub pod wpływem leczenia. ANN jest jedną z najczęściej występujących chorób układu oddechowego o wyraźnej tendencji wzrostowej. Wykazano również zróżnicowanie częstości choroby w środowiskach miejskich i wiejskich. ANN coraz częściej rozpatrywany jest także jako choroba ogólnoustrojowa o istotnym wpływie na jakość życia chorego. W ostatnich latach znacząco wzrosła świadomość problemu jakości życia, konieczności jej oceny i uwzględniania w procesie leczenia. W przypadku ANN u dzieci bardzo istotna jest możliwość badania przy użyciu standaryzowanego kwestionariusza jakości życia zarówno dziecka jak i rodzica i porównania ich ocen jakości życia dziecka, co możliwe jest m.in. przy użyciu kwestionariusza KINDL-R. W dostępnym polskim piśmiennictwie polskim dotychczas brak jest badań jakości życia dzieci chorych na ANN, co stało się bezpośrednią inspiracją i zachętą do ich przeprowadzania przez lek. Hannę Sikorską – Szaflik.

Praca posiada układ typowy dla rozprawy doktorskiej i zawarta jest na 151 stronach podzielonych na następujące rozdziały: wstęp, założenia i cel pracy, materiał i metody, wyniki, omówienie, wnioski, piśmiennictwo, streszczenia w języku polskim i angielskim, załączniki oraz wykaz użytych skrótów.

We wstępie autorka w sposób szczegółowy przestawiła klinikę, epidemiologię, patomechanizm ANN. Omówiła także podstawy rozpoznawania choroby oraz aktualne narzędzia (kwestionariusze) oceny jakości życia chorych. Ponadto przedstawione zostały metody profilaktyki i kompleksowego leczenia obejmujące farmakoterapię oraz immunoterapię alergenową.

Celem pracy była ocena jakości życia i wybranych parametrów klinicznych u dzieci w wieku 6-17 lat chorych na alergiczny nieżyt nosa, mieszkających w różnych środowiskach - dużym mieście (>500 000 mieszkańców), małym mieście (<15 000 mieszkańców) i na wsi.

Rozdział „Materiał i metody” zawiera szczegółową charakterystykę grupy badanej oraz założenia metodologiczne. Badaniem objęto grupę 208 dzieci (89 dziewczynek i 119 chłopców) w wieku od 6 do 17 lat (średnia $M = 11,7$; odchylenie standardowe $SD = 3,0$ lat), chorujących na ANN. W padaniu udział wzięli pacjenci Poradni Alergologicznej przy Klinice Pediatrii, Alergologii i Kardiologii USK we Wrocławiu, kilku wrocławskich poradni alergologicznych, oraz poradni alergologicznych na Dolnym Śląsku: w Sobótce (miasto < 15 000 mieszkańców) i we wsi Kobierzyce. Kryterium włączenia do badania było występowanie typowych dla ANN objawów klinicznych oraz potwierdzenie w badaniach dodatkowych alergicznego tła dolegliwości. Dzieci chorujące na sezonowy ANN badano w okresie występowania narażenia na uczulający alergen. Badane dzieci podzielono na dwie grupy wiekowe: 6-13 i 14 – 17 lat. U wszystkich chorych przeprowadzono wywiad lekarski pod postacią kwestionariusza zaplanowanego na potrzeby badania, wypełnianego przez rodzica lub opiekuna prawnego. Dzieci były proszone o uzupełnienie dwóch skal natężenia objawów – czteroobjawowej (ang. Total 4 Symptom Score, T4SS) i wizualno-analogowej (ang. Visual Analogue Scale, VAS). Ocenę jakości życia przeprowadzono przy użyciu kwestionariusza KINDL-R mierzący poziom jakości życia związanej ze zdrowiem. Na stosowanie formularza uzyskano od twórców zgodę o numerze 1364. Do obiektywnej oceny drożności nosa zastosowano pomiar szczytowego nosowego przepływu wdechowego (ang. peak nasal inspiratory flow, PNIF), z użyciem aparatu In Check Nasal firmy Clement Clark. Ponadto wykonywano badanie cytologiczne wymazu z nosa. Wszystkie uzyskane wyniki poddano analizie statystycznej, w obliczeniach skorzystano z pakietu programów komputerowych STATISTICA v. 12,0 (StatSoft) oraz arkusza kalkulacyjnego EXCEL (Microsoft).

Badanie uzyskało akceptację Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym im. Piastów Śląskich we Wrocławiu (nr: KB – 16/2017) i zostało sfinansowane ze środków projektu dla Młodych Naukowców (nr: STM.A220.17.048).

Kolejny, czwarty rozdział zawiera wyniki badań. W przeprowadzonym badaniu objawami ocenianymi w skali T4SS były: kichanie, świąd nosa, uczucie zatkania nosa i wodnisty wyciek z nosa. Sumaryczny wynik wyniósł średnio 4,9 a mediana 5.0 i nie stwierdzono zależności od wieku, u starszych dzieci istotnie większe było nasilenie kichania.

Ocena przez dzieci w skali VAS wykazała średnią wartość $43,3 \pm 28,9$, potwierdzono istotną zależność pomiędzy wynikami uzyskanymi w skali VAS i T4SS. Nasilenie objawów mierzone w skali VAS było istotnie większe u dzieci z dodatnim wynikiem wymazu z nosa w kierunku eozynofili. W pracy stwierdzono również, że wartość PNIF jest istotnie zależna od wieku, wagi i wzrostu pacjenta, natomiast nie ma żadnego związku z płcią dziecka ani występującym u niego rodzajem ANN. Eozynofile w wymazie z nosa wykazano u 116 dzieci (55,8%), nie zaobserwowano zależności pomiędzy obecnością eozynofili w wymazie z nosa i ich liczbą a wynikiem pomiaru PNIF, taką zależność miała związek z nasileniem objawów ocenianym przez pacjenta w skali VAS.

Ocena jakości życia wykazała, że dzieci oceniły swoją jakość życia na $45,6 \pm 8,5$ punktów, nieznacznie wyższy wynik osiągnęły dzieci z młodszej grupy wiekowej w porównaniu z grupą dzieci starszych a istotną statystycznie różnicę wykazano w ocenie samopoczucia emocjonalnego – młodsze dzieci oceniły je lepiej w porównaniu z młodzieżą. Przy uwzględnieniu zarówno płci jak i wieku wykazano, że rodzice dziewczynek ocenili jakość życia jako gorszą w porównaniu do rodziców chłopców. W samoocenie dzieci i młodzieży takiej zależności nie stwierdzono. Nie wykazano związku pomiędzy BMI dziecka a całościową oceną jakości życia wyrażoną przez dziecko, a także przez rodzica. Podobnie badanie dzieci nie wykazało wpływu miejsca zamieszkania na jakość życia badanych. Rodzice dzieci stwierdzili, że jest ona najlepsza w domenie kontaktów społecznych, a najłabsza w obszarze samooceny i zdrowia fizycznego. W każdej dziedzinie, oprócz zdrowia fizycznego, rodzice oceniają jakość życia swoich dzieci lepiej niż one same. Rodzice młodszych dzieci ocenili ich jakość życia jako lepszą w porównaniu z rodzicami dzieci starszych. Stwierdzono ujemną korelację pomiędzy nasileniem objawów mierzonym skalą T4SS a jakością życia w domenie zdrowia fizycznego. Im większe nasilenie objawów tym gorzej dzieci oceniały swoją jakość życia.

Autorka wykazała, że rodzice dzieci z ANN oceniają jakość życia swoich dzieci istotnie lepiej niż one same, jest ona również wyższa w porównaniu z wynikami przekrojowego badania epidemiologicznego zrealizowanego jako część europejskiego projektu GABRIEL. Młodsze dzieci lepiej oceniają swoje samopoczucie emocjonalne niż młodzież.

W rozdziale „Omówienie” autorka poddała krytycznej ocenie uzyskane wyniki badań

szczegółowo omawiając je w poszczególnych podrozdziałach obejmujących kolejne wyniki. W rozdziale „Wnioski” lek. Hanna Sikorska- Szaflik odpowiada na szczegółowe pytania zawarte w celu pracy. Stwierdza, iż alergiczny nieżyt nosa istotnie wpływa na obniżenie jakości życia dzieci, która ujemnie koreluje z nasileniem objawów klinicznych choroby. Nie stwierdza zależności pomiędzy jakością życia u dzieci a eozynofilią nosową i wartością PNIF, podobnie jak i płcią i miejscem zamieszkania dziecka. Eozynofilia nosowa ma związek z nasileniem objawów ocenianym przez pacjenta w skali VAS. Rodzice dzieci z ANN oceniają jakość życia swoich dzieci istotnie lepiej niż one same. Młodsze dzieci lepiej oceniają swoje samopoczucie emocjonalne niż młodzież. Ponadto autorka stwierdza, iż obecnie jakość życia dziecka z ANN z perspektywy rodziców jest lepsza niż w ocenach sprzed 10 lat wykazanych w badaniu GABRIEL.

Piśmiennictwo do którego odnosi się autorka obejmuje ogółem 161 pozycji, cytowane pracy przygotowane są w porządku uwzględniającym kolejność ich użycia przez autorkę w tekście pracy i zgodnie z przyjętymi zasadami publikacji w czasopismach indeksowanych.

Sformułowanie założeń i koncepcja pracy, sposób jej przeprowadzenia, zastosowana metodologia badania, sposób analizy wyników oraz praktyczna wartość przedstawionych wniosków pozwalają uznać pracę lek. Hanny Sikorskiej - Szaflik za wnoszącą istotny wkład w naszą wiedzę medyczną. Z pełnym przekonaniem wysoko oceniam rozprawę doktorską której autorka podjęła się badania o dużym znaczeniu praktycznym, wykazała się również umiejętnością samodzielnego rozwiązania postawionego problemu naukowego a także właściwą wiedzą teoretyczną pozwalającą na dojrzałą dyskusję uzyskanych wyników badań. Wysokiej oceny pracy nie obniżają drobne błędy redakcyjne, bardziej właściwe też wydaje się użycie sformułowania „dzieci chore na ANN” niż „dzieci z ANN”

Dlatego też, uwzględniając wszystkie powyżej przedstawione elementy oceny rozprawy na stopień doktora nauk medycznych pt: **„Ocena jakości życia i wybranych parametrów klinicznych w alergicznym nieżycie nosa u dzieci”** mam zaszczyt wnieść do Wysokiej Rady Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu o dopuszczenie lek. Hannę Sikorską – Szaflik do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Wnioskuje też o uznanie pracy za wyróżniającą się.

Rozprawa doktorska Pani Hanny Sikorskiej – Szaflik spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz 595, z późn. zm.) i § 6.3 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzenia czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz postępowaniu o nadanie tytułu profesora.

Z poważaniem

KIEROWNIK KLINIKI
Pneumologii
dr hab. n.med. Zbigniew Doniec, prof. nadzw.